

Nr 290.

Av herr Nilsson i Antnäs m. fl., angående åtgärder till främjande av eldning med ved, särskilt i statens fastigheter.

Om minskad användning av importerat bränsle i statens m. fl. fastigheter.

Den ökade importen av bränsle och den minskade användningen av ved för uppvärmning av enskildas och statens fastigheter inverkar ofördelaktigt på vår nationalekonomi och kommer inom landet till synes i form av mer eller mindre permanent arbetslöshet för stora arbetargrupper. I ökade fattigvårdsutgifter för kommunerna och samtidigt minskad skatteförmåga, särskilt hos Norrlands små skogsägare, småbrukare och skogsarbetare, ser man också verkningarna av den allt mindre möjligheten att avsätta gallringsvirke och skadad skog i form av ved.

Staten visar vägen.

Staten, som är övre Norrlands största skogsägare, har hittills visat vägen i denna för skogsvården och riket i sin helhet skadliga utveckling. Det är numera endast i undantagsfall någon statens inrättning använder vedbränsle, och då huvudsakligen för eldning i kokspisar och kakelugnar, där koleldning icke kan komma i fråga. De enskilda större fastighetsägarna, landstingen, hushållningssällskapen och de flesta kommunala inrättningar slå också in på samma linje, och inom kort torde det endast bli i undantagsfall dessa kategorier av större fastighetsägare upphandla annat än importerat bränsle.

Orsaken till ökad koleldning.

Undersöker man orsaken till detta omslag i fråga om användning av vedbränsle, får man veta, att de viktigaste argumenten för koleldning är den relativt ringa arbetskraft denna tarvar vid jämförelse med vedeldning och det mindre utrymme för bränsleförråd, som är behöfligt vid koleldning. Först i andra hand talar man om att koleldning blir billigare än vedeldning, och man är vanligen icke riktigt säker på koleldningens företräde på andra ställen än där kol direkt från fartygen kan transporteras till bränsleförrådet. Ju längre från hamn och ju närmare vedtrakterna förbrukningsstället ligger, desto osäkrare blir fastighetsförvaltaren på frågan om koleldningens ekonomi. Orsaken till att man i så stor omfatt-

ning inom statens verk eldar med kol ligger däruti, att den förvaltande myndigheten författningsenligt är skyldig att använda det bränsle, som rent bokföringsmässigt ställer sig billigast för vederbörande verk. Det är sålunda icke den förvaltande utan den anslagsbeviljande myndigheten, som är skyldig till den ökade koleldningen i statens fastigheter.

Koleldning blir icke billigare.

Vid Sandträsk tuberkulosanstalt i Norrbottens län eldar man med ved i vanliga kolpannor för centraluppvärmning. Man har där funnit, att vedeldning blir billigare än eldning med kol, även om man tager hänsyn till det ökade eldningsarbete vedeldning ostridigt kräver. Det är därför meningen att i det nya tuberkulosjukhus å denna plats, vartill riksdagen beviljat miljonanslag, elda med ved, oaktat järnvägsstation ligger endast på en kilometers avstånd och goda möjligheter att köpa kol finnas. Det är utan tvivel så, att man, särskilt i Norrland, skulle kunna utföra vedeldning lika billigt som koleldning i de flesta av statens fastigheter, blott allvarliga försök att sköta vedeldningen ekonomiskt gjordes.

Lyckade försök med vedeldningspanna för centralvärme.

Inom Överluleå skoldistrikt i Norrbottens län har man efter fem års proveldning med en speciellt för ved konstruerad panna funnit, att denna ger en vedbesparing på ej mindre än 50 procent. Detta både överraskande och glädjande resultat har erhållits just vid jämförelse med vedeldningsresultatet i för koleldning avsedd panna. Man kan av veduppköpen till den skola, där en sådan kolpanna utbyttes mot den nyssnämnda vedpannan, se, att en så stor bränslebesparing verkligen förekommit, då man vid en annan skola i samma kommun, som byggts efter samma ritning och med samma värmesystem, både i fråga om elementens storlek och antal och ledningarnas dimension, där kolpannan fortfarande är i användning, har funnit, att vedåtgången är drygt dubbelt så stor som i den skola, där den nya pannan insatts.

Då man vid de lyckade försöken i Sandträsk använder kolpannor, är det uppenbart, att man skulle kunna vinna en överraskande stor bränslebesparing, om man återigen favoriserade vedeldningen och småningom satte in verkligt välkonstruerade vedpannor.

Allmänna synpunkter på vedeldning.

Av det anförda kan man se, att koleldningens ekonomi icke är så alldeles självklar. Anledningen till att vedintresset eftersatts är säkerligen att jämförelsen skett i centralvärmepannor, som äro byggda för koleldning. Då dessa äro byggda med vattenfyllda väggar och valv, som praktiskt

taget kunna utnyttja all värme från en intensiv kolfyr, är det lätt att förstå, att veden, som ger långa slickande flammor vid förbränningen, icke fullt utnyttjas. Vedens effekt går till stor del ut genom rökkanalerna vid eldning i kolpannor. Det förefaller, som hade staten här en stor fråga att ordna, icke minst uti att med lämpliga medel förmå konstruktörer och pannfabrikanter att bringa i marknaden högekonomiska vedpannor för centraluppvärmning, så att vårt inhemska bränsle må komma till sin rätt.

Ett naturligt sätt att hjälpa Norrlands småbrukare och skogsarbetare.

Då en mera allmän vedeldning är ett verksamt medel att främja skogsbruket, skogsvården, småbruket och skogsarbetarnas intressen i Norrland, påkallas riksdagens uppmärksamhet i denna fråga. Den rikliga tillgången på till vedfångst lämplig skog gör att ingen behöver frukta högre vedpriser i allmänna marknaden. Snarare skulle dessa kunna bli lägre, därest man ordnade en mera rationell uttagning av försumpade och gallring behövande skogsskiften, som skulle få ökat värde av skogsvårdsåtgärder. Då det norrländska lantbruket icke direkt främjas av de åtgärder till jordbruksskydd, som föreslås för den syd- och mellansvenska lantbefolkningen, kan det ej anses mer än rätt, om andra sunda åtgärder vidtagas för att ge den norrländska småbrukarbefolkningen med vederlikar möjlighet att försörja sig med ett produktivt arbete. Ett sådant arbete kan erhållas genom att staten går in för största möjliga favorisering av vedbränsle framför importbränsle i sina fastigheter. Riksdagen har att taga ställning till flera svårlösta frågor av arbetslöshetskaraktär, och myndigheterna söka medel att på ett verksamt sätt öka arbetstillfällena genom praktiska åtgärder. Här finner man ett tillfälle att sätta armarna i gång på tusentals nu arbetslösa, och det faller av sig själv, att detta lättar trycket på arbetslöshetsmarknaden och statskassan på ett helt annat och bättre sätt än med kontanthjälp eller nödhjälpsarbeten. Att kunna främja god skogsvård, minska arbetslösheten och i någon mån stävja exporten av kapital, som vi behöva för produktivt arbete inom landet, utan att detta behöver kosta avsevärda om ens några pengar, förefaller nog omöjligt vid första studiet av denna fråga. Ger man sig tid att begrunda saken, måste man dock finna, att stora möjligheter finnas att på denna väg nå högst förmånliga resultat både för den enskilde och för staten.

Det torde icke fordras långa utredningar i denna fråga, därest riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar sin uppfattning och ger riktlinjer för hur statens upphandlingar i detta fall bör ske. Önskvärt är det också, att genom Kungl. Maj:ts försorg åtgärder vidtoges för att statens fastigheter, då så lämpligen ske kan, förses med centralvärmepannor för vedeldning.

Med åberopande av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående möjligheten att erhålla högekonomiska centralvärmepannor för ved samt uttala sig för att vid upphandling av bränsle till statens verk och inrättningar ved bör givas företräde i alla de fall, då därigenom ej åstadkommas avsevärt större kostnader än för annat bränsle.

Stockholm den 21 januari 1930.

N. E. Nilsson.

Jöran Grapenson.

H. Lundström.
